

WERELDPREMIÈRE

COETZEE OVER CLAUS

© HollandseHoogte (Coetzee) en Bart Dewaele (Claus)

In een van Hugo Claus' latere gedichten stemt een beroemde dichter in met een interview door een jongere man, die zelf ook dichter is. Enkele glazen zijn genoeg om de boosaardigheid en de jaloezie te ontketenen die aan het bezoek ten grondslag liggen. Zeg nu eens eerlijk, vraagt de jongeman, waarom houdt u zich zo afzijdig van de moderne wereld? Waarom besteedt u zoveel aandacht aan de dode meesters? En waarom bent u zo geobsedeerd door de techniek? U moet het me maar niet kwalijk nemen, maar soms vind ik u veel te hermetisch. En die rijmpatronen van u: zo voor de hand liggend, zo kinderachtig. Wat is, kort samengevat, uw filosofie, uw grondgedachte?

De gedachten van de oude man gaan terug naar zijn kinderjaren, naar de dode meesters Byron, Ezra Pound, Stevie Smith. „Stapstenen,” zegt hij.

„Pardon?” vraagt de interviewer bevreemd. „Stapstenen waar het gedicht op kan gaan.” Hij loodst de jongeman naar de deur, helpt hem in zijn jas. Vanaf de drempel wijst hij naar de maan. De jongeman staart niet-begrijpend naar de wijzende vinger.

Door op zo'n licht ironische manier naar zichzelf te kijken door de ogen van een jongere, afwijzende generatie, slaagt Claus erin de dui-

delijkste kenmerken van zijn poëzie samen te vatten. Hij bewaart inderdaad een zekere afstand tot de moderne wereld (al is hij daarin genuanceerder dan zijn rivaal wil erkennen); hij is zich inderdaad sterk bewust van de plaats van zijn eigen werk binnen de literaire traditie, nationaal en Europees; hij is inderdaad een meester van de versvorm, zo'n meester zelfs dat hij de moeilijkste kunststukjes kinderlijk eenvoudig kan laten lijken; hij is inderdaad soms hermetisch – schrijft soms zelfs binnen een hermetische traditie; en lezers die op zoek zijn naar een kant-en-klare boodschap, naar een Clausiaanse 'filosofie' die zijn levenswerk samenvat, zullen er naar verwachting bekaaid afkomen.

Nu hij in de zeventig is, kan Hugo Claus terugzien op een onvoorstelbaar productieve loopbaan en is hij met prijzen en onderscheidingen overladen, niet alleen in zijn geboorteland België en in Nederland, maar ook in andere West-Europese landen. Zijn toneeloeuvre – oorspronkelijke stukken, vertalingen en bewerkingen – heeft hem een belangrijke plaats in de theaterwereld bezorgd. Hij heeft opmerkelijke uitstapjes naar de film, de beeldende kunst en de kunstkritiek gemaakt. Maar de werken waardoor hij uiteindelijk herinnerd zal worden, zijn om te beginnen *Het verdriet van*

België (1983), een van de grote romans van het naoorlogse Europa, en in de tweede plaats een poëziesamenvatting die in zijn verzamelde *Gedichten 1984-2004* zo'n veertienhonderd pagina's beslaat.

HUGO Claus werd in 1929 geboren in Brugge in Vlaanderen, als zoon van een drukker met een passie voor het toneel. Tijdens de Duitse bezetting had hij diverse rechtse nationalistische betrekkingen, en hijzelf raakte in de fascistische Vlaamse jeugdbeweging verzeild. Na de bevrijding werd zijn vader korte tijd gevangengezet vanwege zijn politieke activiteiten tijdens de oorlog. Dit is de achtergrond voor *Het verdriet van België*.

Claus kreeg een degelijke gymnasiumopleiding, met nadruk op de klassieke en moderne talen, maar ging niet naar de universiteit. Hij begon zijn loopbaan in de kunst als boekillustrator, publiceerde op achttienjarige leeftijd zijn eerste dichtbundel en een jaar later zijn eerste roman. Tot zijn vroegste literaire idolen behoorden Antonin Artaud en de Franse surrealisten, en hij werd al gauw actief in de kunstenaarsbeweging Cobra (Kopenhagen-Brussel-Amsterdam).

Gedurende de jaren vijftig woonde Claus zowel in Frankrijk en Italië als in zijn geboorte-

'Claus is begiftigd met een keur aan artistieke talenten'